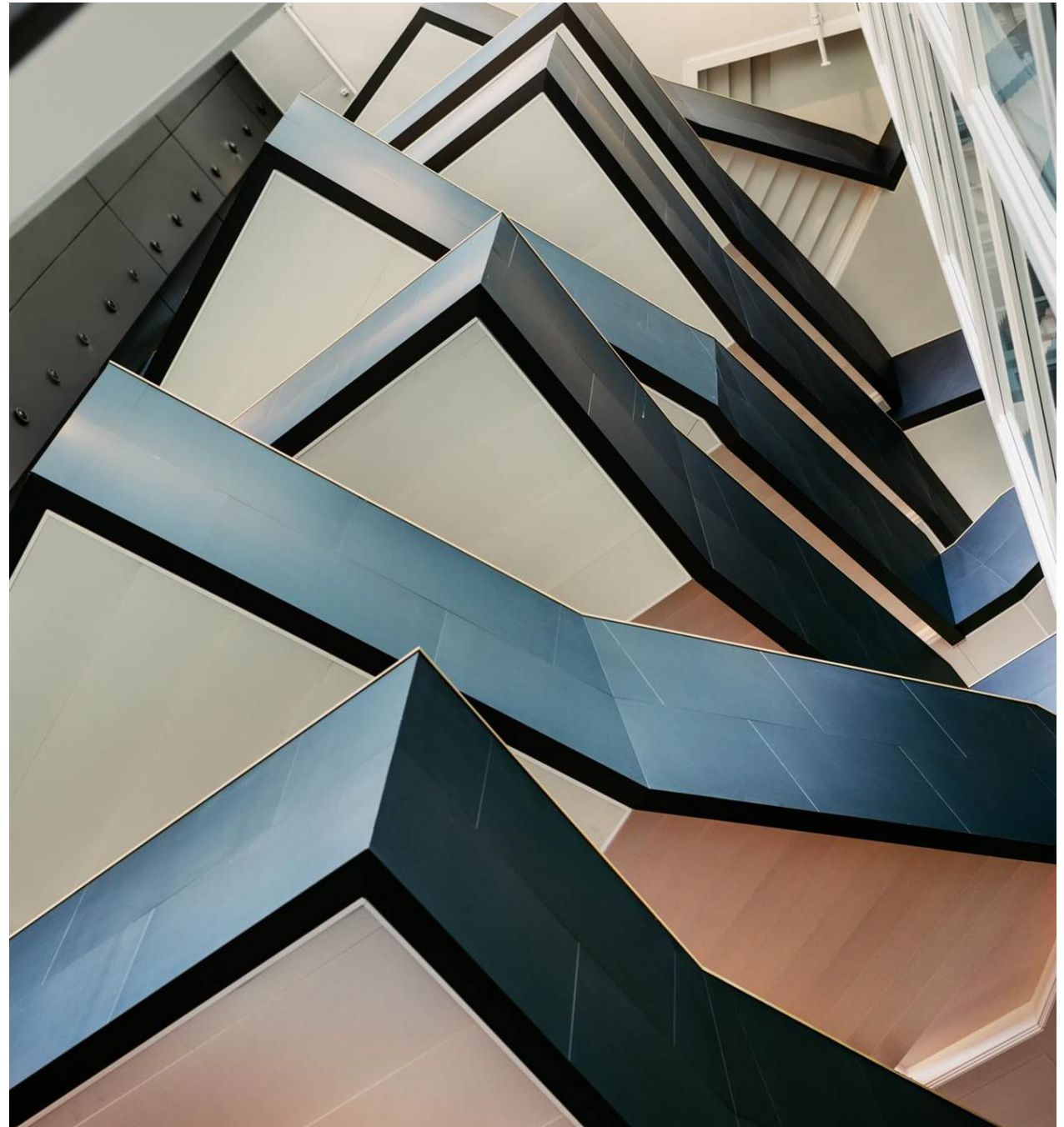

ROSCHIER

Pokeria verotuksessa –ns. normaalitulkinnan käyttö veronkierto- säännöksen sijaan

Aalto-yliopiston vero-oikeuden tutkimusseminaari
perjantaina 25.3.2022
OTT, KTM, asianajaja Ossi Haapaniemi

Veronkiertosäännöksen soveltaminen versus normaalitulkinta – eroja oikeusturvassa?

- Professori Kari S. **Tikka** veronkiertosäännöksen rajoista:
 - Yleislausekkeen sanamuodosta ei saada riittävästi johtoa siihen, kuinka pitkälle lain soveltaja voi tässä suhteessa mennä.
 - Rajoittavina tekijöinä vaikuttavat ennen muuta **verotusratkaisujen ennustettavuuden vaatimus ja lain soveltajien oma käsitys toimivaltansa rajoista suhteessa lainsäätäjään.**
- Professori Reijo **Knuutinen** ns. normaalitulkintaan liittyen:
 - **VML 28 §:n** soveltamiselle on osoitettu **erityisiä edellytyksiä**, kuten **subjektiivisen veronkiertämistarkoituksen osoittaminen**, kun taas **lain tavanomaiselle tulkinnalle ei tällaista vaatimusta ole olemassa**. Kun asia ratkaistaan lain normaalitulkinnalla, **liiketaloudellisten syiden olemassaoloa tai niiden painavuutta ei tarvitse arvioida.**
 - **Legaliteettiperiaatteeseen** viitataan käytännössä useimmiten **tulkintaa rajoittavana ja verovelvollisen intressejä suojaavana periaatteena**: sen tehtävänä on toimia **oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden takaajana.**
- **Mitkä periaatteet yleisesti ohjaavat ns. normaalitulkintaa?**
 - Legaliteettiperiaate, oikeusvarmuus ja ennustettavuus
 - Siviilioikeudellisten käsitteiden hyödyntäminen/sidonnaisuus?
 - Lainsäätäjän tarkoitus?
 - Verovelvollisten suosiminen tulkintatilanteessa versus fiskaaliset syyt?

Pokeria ja normaalitulkintaa

Normaalitulkintaa pokerissa

- Sattuma vaikuttaa jokaisessa jaossa
 - **Arpajaislaissa** arpajaisilla tarkoitetaan toimintaa, johon osallistutaan **vastiketta** vastaan ja jossa osallistuja voi saada kokonaan tai **osittain sattumaan** perustuvan rahanarvoisen voiton.
 - KKO 2011:23: Vaikka pokeriturnauksissa pelaajien **taidolla ja kokemuksella on merkitystä** heidän voitonmahdollisuuksiensa kannalta, **sattuma vaikuttaa jokaisessa korttien jaossa**. Voitto määräytyy siten väistämättä **osittain sattuman perusteella**.
 - HE:ssä 197/1999 todetaan voiton saamisen perustuvan sattumaan silloin, kun sen vaikutusta voiton määräytymiseen ei tietävin tai taitavinkaan pelaaja voi poissulkea.
 - KKO 2008:119 mukaan "**miljoonapilkissä**" kyse oli arpajaisista.
- Miten pokerin peluusta saatuja tuloja verotetaan?
 - TVL 85§: Arpajaisverolain 2 §:ssä tarkoitetuista tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa sen lainsäädännön mukaisesti toimeenpannuista **arpajaisista saatu voitto ei ole veronalaista tuloa**.
 - Arpajaisverolain 2 §:n mukaan arpajaisilla tarkoitetaan mm. **arpajaislain 3 §:ssä** tarkoitettuja rahapelejä sekä muuta kuin arpajaislainsäädännössä tarkoitettua julkisesti järjestettyä arvontaa, arvaamista, vedonlyöntiä tai niihin rinnastettavaa, **sattumasta osaksi tai kokonaan riippuvaa menettelyä, jossa voi voittaa rahaa tai rahanarvoisen etuuden**.
- **Vero-oikeudellinen käsittely kytketty siviilioikeudelliseen käsittelyyn. Hyvä, selkeä malli?**

Toteutuuko tuloverolainsäädännön tarkoitus nettipokerin verotuksessa, onko tarkoituksella väliä?

- KHO 14.6.2011/1597 **Vaikka pokerissa pelaajan taidoilla on oma merkityksensä, korttien sattumanvaraisen jakaantumisen vuoksi voittaminen pokerissa perustuu myös sattumaan.**
 - Pokeriturnausta on näin ollen pidettävä **arpajaisverolaissa tarkoitettuun arvontaan, arvaamiseen tai vedonlyöntiin rinnastettavana, sattumasta osaksi tai kokonaan riippuvana menettelynä.**
 - Yhtiön järjestämiä pokeriturnauksia on pidettävä arpajaisverolain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuina arpajaisina, joista on suoritettava arpajaisverolain 4 §:n 4 momentin mukainen arpajaisvero.
 - Lainkohdan mukaisen verovelvollisuuden edellytyksenä ei ole osallistumismaksun tai muun vastikkeen periminen. Suomalaisen yhtiön Suomessa harjoittamalle toiminnalle asetettava verovelvollisuus ei myöskään ole vastoin palveluiden vapaan liikkumisen periaatetta.
- Verohallinnon ohje "Pokeritulojen verotuksesta" 27.4.2020
 - On mahdollista, että internetin kautta pelattavassa pokerissa pelipalvelin ja pelin toimeenpanon hallinto ovat toisessa Euroopan talousalueen valtiossa, mutta peli on suunnattu Suomeen siten, että se katsotaan toimeenpannuksi myös Suomessa. Vaikka peliä ei ole tällöin toimeenpantu Suomen arpajaislainsäädännön mukaisesti, pelistä saatua **voittoa voidaan pitää tuloverolain 85 §:n nojalla verovapaana, jos pelin toimeenpano toisessa Euroopan talousalueen valtiossa on tapahtunut tuon valtion lainsäädännön mukaisesti.**
- **Onko tämä lainsäätäjän tarkoittama lopputulos?**

Rinnastuuko virtuaalivaluuttojen ostaminen osaksikaan arpalippujen ostamiseen tai vedonlyöntiin, sattuman kauppaa?

ROSCHIER

- HS 29.2.2021: Bitcoinin arvo on noussut räjähdysmäisesti, tuoreen tutkimuksen mukaan **arvonnousu muistuttaa arpapeliä**.
 - Vaasan yliopiston ja Jyväskylän yliopiston tutkimus osoittaa, että **arpapelimäisellä käyttäytymisellä on rooli kryptovaluuttojen hinnoittelussa**.
- HS 5.3.2021: Virtuaalivaluutta voi olla tuottoisa spekulatiokohde, mutta siltä puuttuu yksi olennainen sijoitustuotteiden ominaisuus.
 - Bitcoinin ”oikeaa” arvoa on mahdoton perustella.
 - ”Hinnanmuodostusmekanismiin liittyy niin paljon epävarmuuksia, ja mahdollinen tuotto perustuu puhtaasti hinnan nousuun”, Varman Reima Rytsölä toteaa.
 - ”Sijoituskohteena kryptovaluuttojen ongelma on muun muassa arvostuksen perustuminen spekulatiivisen kysynnän ja tarjonnan suhteeseen”, Elon sijoitusjohtaja Hanna Hiidenpalo sanoo.
- **KHO 2019:42 virtuaalivaluutasta luovutusvoittoa → tappiot luovutustappioita.**
 - Vrt. KHO 2015:178 kurssitappio dollarien vaihtamisesta euroiksi vähennyskelvoton (ks. TVL 54 b §).
 - **Onko lainsäätäjän tarkoitus, että virtuaalivaluutoista syntyvää tappiota kohdellaan edullisemmin kuin ns. Fiat-valuutoista syntyvää tappiota?**
- **FT 2.3.2022: EU seeks to prevent use of crypto to avoid Russia sanctions... Mikä verokohtelun ylipäänsä tulisi olla?**

Työsuhteoptiosäännös veronkiertosäännöksenä?

Työsuhdeoptiosäännös veronkiertosäännöksenä?

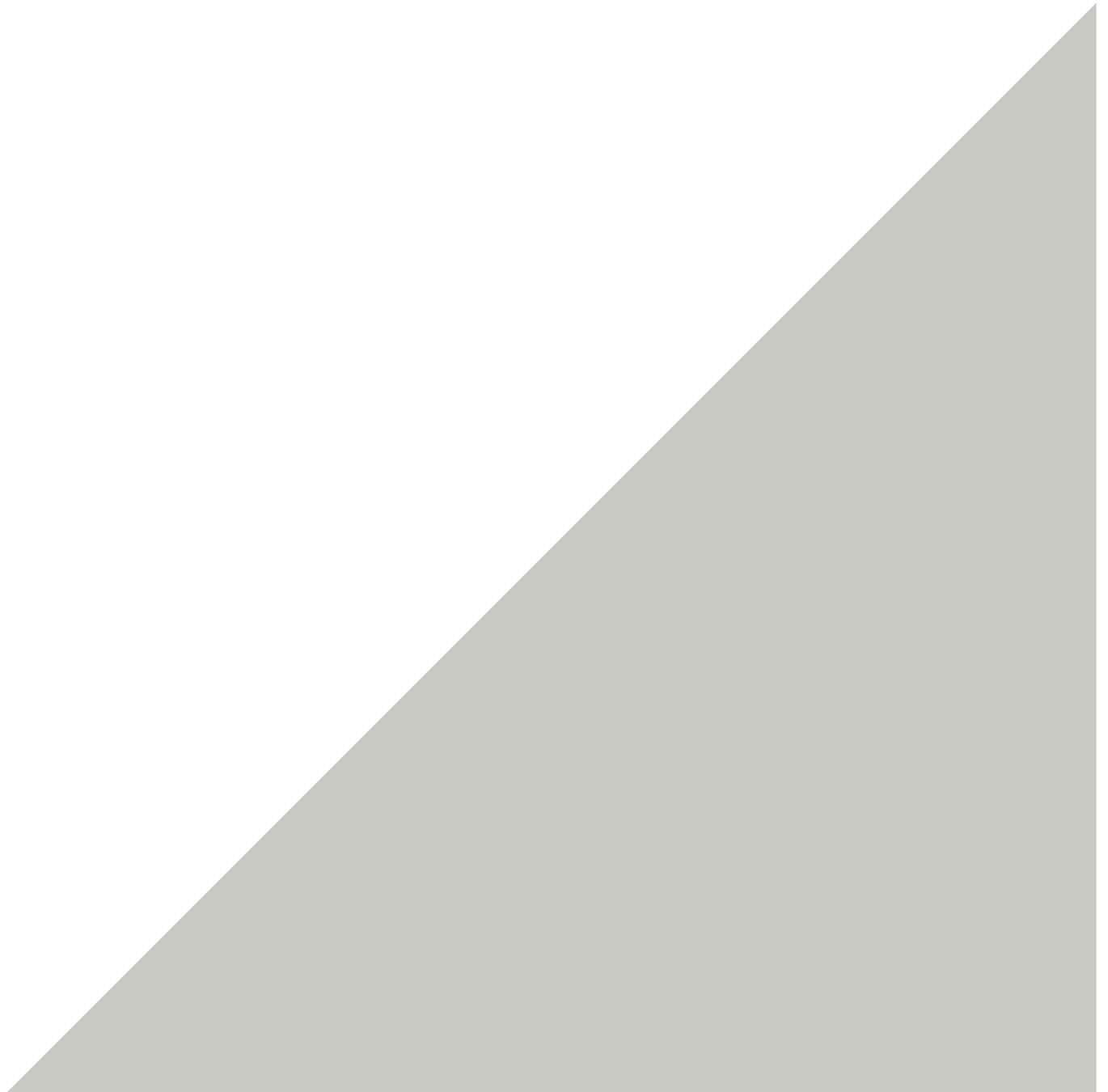
ROSCHIER

- KHO 2002:89 ns. **synteettistä optiota**/osakesidonnaista lainaa verotettiin työsuhdeoption tavoin ansiotulona, vaikka TVL 66,3 § ei sanamuotonsa perusteella tapaukseen soveltunut. KHO paikkasi lainsäädännön aukon?
 - Vrt. työsuhdeoptiorinnastuksen osalta toisin KHO 29.11.2012 T 3332 koskien ranskalaista FCPE-järjestelyä, jossa verotus realisoitui jo siihen liittyvän sijoitusjakson päätyttyä → rinnastus ei toiminut verovelvollisen eduksi.
- KHO 2009:8 ns. **pitkän merkintäajan henkilöstöantia** pidettiin työsuhdeoptiona, vaikka järjestely oli toteutettu yhtiöoikeudellisesti osakeantina eikä optiojärjestelynä.
- KHO 2014:66 ns. **johdon holdingyhtiö** –järjestelyä pidettiin yleisen ansiotulosäännöksen TVL 61 §:n, työsuhdeoptiosäännöksen ja VML 28 §:n yhteisvaikutuksesta ansiotulona. Vrt. supistava KHO 2019:26:
 - "Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisussaan 2014:66 katsonut, että tällaisesta tilanteesta voi olla kyse muun muassa silloin, kun työntekijä on osakkaana holdingyhtiössä, joka hankkii työntekijän työnantajayhtiön osakkeita siinä ensisijaisessa tarkoituksessa, että järjestelyn lopputuloksena työntekijän omistukseen tulee hänen työnantajayhtiönsä osakkeita siten, että jos työnantajayhtiön osakkeen arvo on noussut ennen tätä ajankohtaa, työntekijä on maksanut osakkeista niiden käypää arvoa alemman määrän. Nyt esillä olevassa asiassa ei kuitenkaan ole väitetty, että A olisi saanut D Oy:n osakkeiden merkinnän muodossa tuloverolain 66 §:ssä tarkoitettun edun."
 - "Tilannetta ei ole arvioitava toisin ennakkoperintälain 13 §:n palkkaa koskevan määritelmän tai verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n perusteella."

Yritysjärjestelysäännökset

- KHO 1997 T 2531 myös **Kanadan sisäinen sulautuminen** yleisseuraantona veroneutraali lain sanamuodosta riippumatta
 - Verovelvollinen vaati, ettei lain sanamuoto huomioon ottaen voida pitää veroneutraalina, vaan tulee realisoida tappio sulautuvan yhtiön osakkeiden luovutuksesta → **Sanamuodon vastainen tulkinta verovelvollisen vahingoksi.**
- KHO 4.2.2005 T 254 **osakevaihto vielä kaupparekisteriin merkitsemättömään yhtiöön** verollinen luovutus.
- KHO 2008:65 tytäryhtiön jakautuminen osaksi emoyhtiöön ei käynyt, kun **emoyhtiö ei osakkeenomistajana saanut osakevastiketta**, jonka OYL kielsi ja joka taloudellisesti ei ollut tarpeen.
- KHO 2009:98 **oikeudettomat osakkeet** eivät kelvanneet jakautumisvastikkeeksi.
- KHO 2010:79 ja 2011:2 **vastikkeettomuus sekasulautumisissa** ok lain sanamuodosta huolimatta.
- KHO 2021:35 ja 36: sulautuminen ilman vastiketta veroneutraali, kun omistus pohja oli sama.
 - Kyse **Yhdysvaltojen** lainsäädännön mukaisista sulautumisista, mutta jälkimmäisessä vastaanottavana yhtiönä oli suomalainen osakeyhtiö, eikä kyse ollut Suomen OYL:n tarkoittamasta sulautumisesta (vaan mistä?).
- 2000-luvun alussa tulkinta varsin muodollista, uudempi oikeuskäytäntö joustavaa → Vallalla periaate liiketaloudellisesti perusteltujen yritys järjestelyjen joustavasta hyväksymisestä?

Sidonnaisuus yhtiöoikeuteen?

KHO 1999:6 ennakko-osinko

ROSCHIER

- Korkein hallinto-oikeus lausui ennakkoratkaisuna, että
 - B Oyj:n ja A Oyj:n osinkotuotoksi ja saamiseksi kirjattu osinko,
 - jonka maksamisesta osingon jakava yhtiö on päättänyt hakemuksessa ilmoitetulla tavalla,
 - katsotaan verotuksessa sen verovuoden tuloksi,
 - **jonka tulosta se hyvän kirjanpitotavan mukaan on parantanut**
 - ja että osingonsaajalla on yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeus yhtiöveron hyvitykseen verovuonna saamansa osingon perusteella. Yhtiöveron hyvitys myönnetään ja luetaan B Oyj:n ja A Oyj:n hyväksi samana verovuonna kuin osinko verotetaan.
- **Verotuksellinen käsittely seurasi kirjanpidollista käsittelyä.** OYL ei nimenomaisesti tunne ennakko-osinkoa.

KHO 2008:6 Lääkäriyhtiötapaus ja lainsäädännön nykytila ROSCHIER

- Perustettavan yhtiön osakkeet jakautuivat kantaosakesarjaan ja useisiin vastaanotto-osakesarjoihin. Jokaiselle toimintaan mukaan tulevalle **lääkärille oli yhtiössä oma vastaanotto-osakesarja.**
 - Yhtiöjärjestyksen määräyksen mukaan kunkin vastaanotto- ja kantaosakesarjan oikeus yhtiön varoihin määräytyi asianomaisen osakesarjan toimintatuloksen ja aikaisemmilta vuosilta jakamattomien toimintatulosten yhteismäärän mukaan.
 - Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön **laskentatoimi oli hoidettava siten, että kutakin osakesarjaa vastaava toimintatulos oli todennettavissa.**
- Kun osingon peruste oli määrätty yhtiöjärjestyksessä eikä osakkailla ollut harkintavaltaa osingonjaon kohdistumisessa osakesarjojen kesken, yhtiön jakama osinko katsottiin, **lainsäädännön nykytila huomioon ottaen, veronalaiseksi osinkotuloksi**, joka verotetaan osingonsaajasta riippuen siten kuin tuloverolaissa ja elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa säädetään.
 - KHO:n vähemmistö: Katson, että järjestelyn **siviilioikeudellisesta hyväksyttävyydestä huolimatta osakeyhtiölain mukaan osingoksi luokiteltava suoritus voidaan verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n säännös huomioon ottaen katsoa verotuksessa muunlaiseksi tuloksi varsinaisen luonteensa mukaisesti.**
- **Siviilioikeudellisesta osingosta ei voida helposti poiketa edes VML 28 §:n perusteella?**
 - **TVL 33 b §:ään nimenomainen säännös työpanososingosta.**

- Asiassa oli ratkaistava, **oliko konserniverokeskus voinut verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 1 momentin nojalla sivuuttaa kyseisen lainajärjestelyn ja käsitellä lainaa verotuksessa oman pääoman ehtoisena sijoituksena, jolloin korot eivät olleet vähennyskelpoisia.**
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, että **osapuolten sopiman liiketoimen sivuuttaminen ja uudelleenluonnehdinta olisi tällaisen menettelyn seuraamukset huomioon ottaen vaatinut verotusmenettelystä annettuun lakiin sisältyvää nimenomaista valtuutusta uudelleenluonnehdintaan. Mainitun lain 31 §:n 1 momentin säännöksen ei katsottu sisältävän tällaista valtuutusta**, minkä vuoksi uudelleenluonnehdinta ei ollut lainkohdan nojalla mahdollista.
 - OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla katsottiin olevan tulkintaa ohjaavaa vaikutus vain lain 31 §:n 1 momentin soveltamisalalla eli arvioitaessa osapuolten sopiman ja toteuttaman liiketoimen ehtojen markkinaehtoisuutta. Sen sijaan ohjeilla ei katsottu olevan säännöksen soveltamisalaa laajentavaa vaikutusta, minkä vuoksi osapuolten sopiman liiketoimen sivuuttamista ei voitu perustaa myöskään mainittuihin ohjeisiin.
- **Siviilioikeudellista vierasta pääomaa ei siis voitu uudelleenluonnehtia omaksi pääomaksi VML 31 §:n perusteella.**
 - **VML 31 §:n muutos voimaan 1.1.2022.**

KHO 2014:66 Johdon holdingyhtiö työsuhdeoptiona ja veron kiertämisenä

ROSCHIER

- N oli eräiden muiden A Oyj:n johtoon kuuluvien henkilöiden kanssa perustanut B Oy:n, jonka koko osakekannan he omistivat. B Oy oli hankkinut A Oyj:n osakkeita, joiden hankinta oli rahoitettu noin yhden viidesosan osuudelta B Oy:n osakepääomalla ja muutoin sen A Oyj:ltä näiden osakkeiden hankintaa varten saamalla lainalla.
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kysymyksessä olevaa järjestelyä, kun otettiin huomioon järjestely kokonaisuutena, oli arvioitava veronkiertosäännösten perusteella.
- Tämä merkitsi sitä, että N:n järjestelystä saamaa tuloa voitiin tietyin rajoituksin pitää työsuhteen perusteella saatuna ansiotulona.
- **KHO:n mukaan siviilioikeudellinen muoto voidaan siis ohittaa veronkiertosäännöksellä ja työsuhdeoptiosäännöksellä.**

- A omisti julkisesti noteeratun B Oyj:n osakkeita. B Oyj:n tarkoituksena oli toteuttaa niin sanottu **scrip dividend -menettely, jossa kukin osakkeenomistaja voisi päättää osallistumisesta yhtiön maksuttomaan osakeantiin vaihtoehtona rahana maksettavalle varojenjaolle.**
 - Uusien osakkeiden määrä vastaisi merkintäajankohtaa lähinnä olevan ajanjakson painotetun keskipurssin mukaan laskettuna rahana maksettavan osingon määrää. Mikäli osakkeenomistaja jättäisi merkintäasiakirjansa käyttämättä, yhtiö maksaisi osakekohtaisen varojenjaon rahana.
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, että **A:lle kertyy tuloverolain 33 a §:ssä tarkoitettua osittain veronalaista osinkotuloa, kun hän merkitsee scrip-kuponkien perusteella B Oyj:n uusia osakkeita.**
 - **Tuloverolaissa ei ole tarkasti määritelty osingon käsitettä.** Osinkona ei pidetä vain OYL 13 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua voitonjakoa vaan **myös** samassa lainkohdassa tarkoitettua **varojenjako** vapaan oman pääoman rahastosta, jos varoja jakava yhtiö on julkisesti noteerattu yhtiö.
 - KHO on **KHO 2015:84** katsonut **voitonjaon luonteiseksi eräksi varainsiirtoveron**, jonka osinkoa in natura jakava yhtiö maksaa osakkaidensa puolesta. Myös sanottuja osingon maksussa käytettyjä tytäryhtiön osakkeita on verotuskäytännössä pidetty osakkeenomistajien saamana osinkona.
- Äänestys 4–1. Vähemmistön mukaan: **Osakeannin ja varojenjaon veroseuraamuksista on verolainsäädännössä säädetty toisistaan poikkeavalla tavalla. Vaikka osakkeenomistajalla on edellä kerrottu valintamahdollisuus, sen perusteella osingon veroseuraamuksia ei voida ulottaa maksuttomaan osakeantiin.**

KHO 2021:25 Henkilöstöanti ja markkinoilta hankitut osakkeet

ROSCHIER

- X oli merkinnyt työnantajakonserninsa emoyhtiön, **Norjassa julkisesti noteeratun A ASA:n osakkeita menettelyssä, jossa A ASA:n pörssistä hankkimia omia osakkeita oli tarjottu konsernin kaikkien työntekijöiden merkittäviksi alennettuun hintaan.** Norjan yhtiöoikeudellisen sääntelyn mukaisesti toteutettu menettely rinnastui osakeyhtiölain 9 luvussa tarkoitettuun osakeantiin.
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, että tuloverolain 66 §:n 1 momentissa tarkoitettua työsuhteeseen perustuvaa oikeutta merkitä yhteisön osakkeita **tuli tulkita yhdenmukaisesti osakeyhtiölain 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetun osakeannin käsitteen kanssa.**
- Tuloverolain 66 §:n 1 momenttia tuli siten **uusien osakkeiden merkinnän lisäksi soveltaa myös yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden merkintään.**
 - Asiassa ei ollut merkitystä sillä, miten omat osakkeet olivat tulleet konsernin emoyhtiön haltuun.
 - X:n saama etu oli siten tuloverolain 66 §:n 1 momentin nojalla veronalaista vain siltä osin kuin A ASA:n osakkeen hinnasta saatu alennus oli enemmän kuin 10 prosenttia osakkeen käyvästä hinnasta.

Kokoavia pohdintoja

- Suomen perustuslain 81 §:n momentti:
 - Valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.
- Verotusmenettelylain 28 §:n veronkiertosäännös
 - Varsin yleinen, mutta soveltaminen kuitenkin tietyn kynnyksen takana.
 - Ns. lääkäriyhtiötapauksessa KHO 2008:6 vastaanotto-osakesarjan osinkoa pidettiin normaalina osinkona lainsäädännön nykytila huomioon ottaen → KHO ei lähtenyt paikkaamaan lainsäädäntöä veronkiertosäännöksellä.
 - Päätöksen johdosta TVL 33 b §:n 3 momenttiin otettiin säännös työpanososingosta.
 - Vrt. myös 6 momentti svopin palautuksen pitämisestä osinkona eli poikkeaminen erityissäännöksellä.
- Verotusmenettelylain 31 §:n vanha muoto ei mahdollistanut ns. uudelleenluonnehdintaa.
 - Ks. erityisesti KHO 2014:119, jossa siviilioikeudellista velkaa ei voitu uudelleenluonnehtia verotuksessa omaksi pääomaksi.
 - VML 31 §:n muutos voimaan 1.1.2022.

- Selvää, että VML 28 §:llä voidaan poiketa siviilioikeudellisesta muodosta. Jossain määrin näin myös työsuhdeoptiosäännöksellä sekä VML 31 §:llä sen uudistamisen jälkeen.
- Missä määrin ns. normaalitulkintaa voidaan käyttää verovelvollista vastaan tilanteessa, jossa mitään veronkiertosäännöstä ei sovelleta?
 - Kun VML 28 §:ää ei ole tarkoitettu lainsäädännön aukkojen paikkaamiseen, ei normaalitulkintaakaan tulisi käyttää tähän verovelvollista vastaan, vaan lainsäätäjän tulisi paikata aukot.
- **Jos kysymys ei ole minkään veronkiertosäännöksen soveltamisesta, pitäisikö voimakkaammin tukeutua siviilioikeudellisiin käsitteisiin ja sanamuodon mukaisiin tulkintoihin?**
 - Epäselvät tilanteet ratkaistava verovelvollisen eduksi? Onko liiketaloudellisilla syillä merkitystä ns. normaalitulkinnassa?
 - Vrt. EU-oikeus, jossa fiskaaliset syyt eivät ole oikeuttamisperuste luokkaukselle.
- Onko legaliteettiperiaate (ja perustuslain 81 §) liian heikko, jos siviilioikeudesta voidaan ns. normaalitulkinnalla poiketa ilman, että käsite on nimenomaisesti toisin vero-oikeudessa määritelty?
- Miten turvataan oikeusvarmuus ja ennustettavuus?

Yhteystiedot

ROSCHIER

Ossi Haapaniemi

Partner

OT Tax and Structuring

+358 20 506 6675

ossi.haapaniemi@roschier.com